

Krise- og sorgplan for Sophienborgskolen

Sophienborgskolens krise- og sorgplan er udarbejdet med det formål, at skolen har et fælles grundlag at handle ud fra i situationer, hvor ulykker eller dødsfald rammer skolen.

Planen indeholder følgende:

- Når en elev dør
- Når en elev mister en af sine nærmeste
- Når personalet dør
- Når elever oplever kriser f.eks. i forbindelse med skilsmisse, alvorlig sygdom.
- Håndtering af ulykker

Planen uddeles til samtlige medarbejdere.

En gang årligt orienteres alle om planen og i den forbindelse foretages evt. revidering.

Denne plan skal opfattes som et beredskab, der kan bruges, når det der ikke må ske, sker.

For at sikre omsorg kræves ikke et overmenneske – kun et medmenneske. Det er legalt ikke at kunne varetage sorgplanen, bare man sikrer sig, at en anden tager over.

NÅR EN ELEV DØR

Lige efter dødsfaldet

Skolelederen underretter klasselæreren.

Det øvrige personale – lærere, sekretærer, HFO, pedeller og evt. andre samles og underrettes af lederen, inden nogen elever underrettes om det skete. Dette sker ved, at medarbejderne samles i det førstkomende frikvarter. Skolelederen vil desuden underrette lærere, som ikke er til stede på skolen.

Elevers klasse underrettes af klasselæreren/teamet, som "beholder" klassen resten af skoledagen. Desuden sørger klasselærere/teamet for:

- at ingen elever sendes hjem, før forældrene er underrettet om det skete (eleverne får et brev med hjem – se senere).
Forældrene gøres endvidere opmærksomme på, at ingen elever bør være alene hjemme, når de kommer hjem fra skolen.
- at elever, som ikke er til stede, underrettes om det skete.

Under samtalen/samværet med eleverne er det vigtigt at huske på:

- at der tales åbent og konkret om det, der er sket.
- at der skabes mulighed for, at elever kan tale om det, de tænker og føler.

Skolens øvrige klasser underrettes af "deres" lærere eller af skolens ledelse.

Klassens lærere vurderer derefter selv, hvad der er mest hensigtsmæssigt resten af skoledagen. Tiden må have lov til at stå stille i sådan en situation. Væsentligt er dog, at eleverne er på skolen, indtil skoledagen er forbi. Lærerne bør være opmærksomme på elever, som reagerer særlig voldsomt på det skete, og eventuelt underrette hjemmet, inden eleven sendes hjem.

Flaget hejses på halv stang, når samtlige klasser er underrettet. Det er **ledelsens opgave** at drage omsorg for, at dette bliver gjort.

Der skrives et brev **til klassekammeraternes hjem** – efter at der er taget kontakt til de pårørende. **Ledelsen drager omsorg for dette** - i samarbejde med teamet.

Forslag til tekst:

Klassen har i dag modtaget den sørgelige/tragiske besked, at _____ er død. Dette er naturligvis noget, som vi alle, og især klassens elever, berøres dybt af. I klassen har vi givet tid og rum til at tale om dødsfaldet, og det vil vi også gøre i den nærmeste fremtid. I morgen vil der være en mindehøjtidelighed i hallen. Det vil være af stor betydning for børnene, at man også i hjemmet taler åbent om det indtrufne. Hvis der bliver brug for yderligere oplysninger eller hjælp, er I velkomne til at kontakte os.

*Sophienborgskolen, den _____
Klasselærer Skoleleder*

Der skrives **en meddelelse til samtlige elever på skolen** om dødsfaldet. Dette er **ledelsens opgave**.

Mindehøjtidelighed for skolens elever og ansatte bør afholdes helst dagen efter meddelelsen om dødsfaldet. Hvis det er muligt, inddrages eleverne fra den pågældende klasse i planlægningen af mindehøjtideligheden, f.eks. med ideer til salmer/sange, musik, udsmykning og forskellige indlæg. **Klasselæreren eller teamet drager omsorg for, at de pårørende inviteres** til mindehøjtideligheden.

Om begravelsen

Klasselæreren/teamet spørger de pårørende, om de ønsker at lade elevens klassekammerater deltage i begravelsen. Hvis de pårørende er indforstået hermed, sker følgende:

- Når dagen for begravelsen er fastsat, får elevens klasse en kortfattet meddelelse om deltagelse i begravelsen. Hvis elever ønsker at deltage i begravelsen, bør det ske i følgeskab med en voksen.

Det vil være godt, at så mange af eleverne som muligt kan være med til begravelsen, da det kan være af stor betydning for bearbejdningen af sorgen i den nærmeste tid. Dog er det væsentligt, at frivilligheden råder. Der må ikke øves noget pres.

Forslag til tekst

Det er bestemt, at _____s begravelse finder sted _____ den _____. I forståelse med _____s forældre vil klassen kunne deltage i begravelsen. Deltagelsen er naturligvis frivillig, men det vil være godt, hvis så mange som muligt deltager. Dette kan være af stor betydning for bearbejdningen af sorgen i den kommende tid. Skolens ledelse, klasselæreren og faglærerne vil deltage, men det er vigtigt, at børnene også har en anden voksen med sig.

*Sophienborgskolen den _____
Klasselærer Skoleleder*

Klasselæreren/teamet taler på forhånd med klassen om, hvad der skal ske ved begravelsen – dette er vigtigt, hvad enten børnene skal deltage i begravelsen eller ej.

Klasselæreren/teamet sørger for at sende **blomster** til begravelsen fra klassen, og **ledelsen** sender **blomster** fra skolen.

På begravelsesdagen hejses flaget på halv stang.

(Efter begravelsen skal flaget på hel). **Ledelsen drager omsorg for dette.**

Tiden efter begravelsen.

Det kan have stor betydning for klassen, at den **afdøde elevs stol og bord** bliver stående i klasseværelset et stykke tid – sæt eventuelt lys og blomster på bordet. Der kan også være **andre konkrete ting, der minder om vedkommende**, som der kan tages vare på.

Det er en god ide at lade klassens elever **skrive til afdøde elevs hjem**. Overvej om der kan laves en mindstund i samarbejde med forældrene.

Klassen kan **besøge gravstedet** (måske ved bestemte lejligheder).

Samtaler i klassen i tiden efter begravelsen, hvor man sætter ord på tanker og følelser i forbindelse med det skete, vil fortsat have stor betydning. Vær i den sammenhæng opmærksom på børnenes signaler, der fortæller, hvornår de er klar til at tale om det skete.

Elevernes sorgreaktioner er forskellige:

- Nogle "bearbejder" hurtigt sorgen efter dødsfaldet. Andre vil først få mærkbare reaktioner nogen tid efter
- Skyldfølelser er typiske udslag af sorgreaktioner hos børn og unge. Hos børn forbindes skyldfølelsen ofte med, om de fortsat kan lege og have det sjovt. Både hos børn og teenagere kan det også forbindes med spørgsmål som: Døde hun, fordi jeg sagde, hun var dum? Døde han, fordi jeg gjorde noget grimt ved ham?

Sorgens fire stadier:

1. Chokfasen: Varer fra et øjeblik til nogle døgn
2. Reaktionsfasen: Kan vare i flere uger
3. Bearbejdningsfasen: Kan vare i over et år
4. Nyorienteringsfasen: Vil bestå hele tiden. Individet vil leve med et ar i sjælen, som aldrig forsvinder

På **biblioteket findes materialer fra Kræftens Bekæmpelse**, og desuden findes der både **skønlitteratur og faglitteratur**, som vil være anvendelig i denne situation.

Skolesundhedsplejersken, skolepsykologen og præsten kan være vigtige ressourcepersoner i opfølgingsarbejdet.

Det er vigtigt, at **klasselæreren får meget støtte og hjælp af kollegerne** i hele forløbet.

Ledelsen tager initiativ til, at teamet efter en kortere periode efter begravelsen **samles** og taler om, hvordan det går med klassen.

I tilfælde af trafikuheld kan det overvejes om det er hensigtsmæssigt, at lade politiet orientere om det skete for at udrydde eventuelle forestillinger.

I tilfælde, hvor personalet er til stede ved trafikulykker, skal ledelsen sørge for, at der efterfølgende tilbydes psykologhjælp.

NÅR EN ELEV MISTER EN AF SINE NÆRMESTE

(mor, far eller søskende)

Lige efter dødsfaldet

Den, der hører eller modtager besked om dødsfaldet, underretter skolens ledelse.

Skolens ledelse underretter klasselæreren.

Alle skolens ansatte samles.

Den berørte klasse orienteres af klasselæreren/teamet.

Der skal i klassen gives **tid og rum** til at tale om det skete. Fortæl – om muligt – hvad der er sket. Forbered kammeraterne på, at eleven kan være mere sårbar end ellers, og at de derfor bør vise ekstra omtanke, når han/hun kommer i skole igen. Tal om vigtigheden af at tale med kammeraten om det skete – det gør ikke kammeraten mere ked af det – det værste er jo sket, og han/hun kan ikke blive mere ked af det!

- Men naturligvis skal det foregå under hensyntagen til kammeratens grænser og behov. (Se endvidere "Når forældre dør" fra Kræftens Bekæmpelse – findes på skolebiblioteket)

Klasselæreren/teamet aftaler med klassen, om der skal sendes **blomster, breve** eller andre hilsner til den berørte elev.

Ledelsen drager omsorg for – i samarbejde med teamet – at der forfattes et brev **til den berørte klasses forældre**.

Forslag til tekst:

Klassen har i dag modtaget den tragiske/sørgelige besked, at’s..... er død.

Dette er naturligvis noget, som vi alle - og også klassens elever berøres dybt af. I klassen har vi givet tid og rum til at tale om dødsfaldet, og det vil vi også gøre i den nærmeste fremtid. Det vil være af stor betydning for børnene, at man også i hjemmet taler åbent om det indtrufne. Hvis der bliver brug for yderligere oplysninger eller hjælp, er I velkomne til at kontakte os.

Sophienborgskolen, den _____

Klasselærer Skoleleder

Om begravelsen

Klasselæreren/teamet spørger den berørte elevs hjem, om de ønsker læreres (og eventuelt én eller et par af klassekammeraternes) **deltagelse i begravelsen**.

Hvis de pårørende er indforstået hermed, aftaler klasselæreren med klassen og forældrene, hvem der deltager og hvordan.

Især i de mindre klasser er det vigtigt, at eleverne deltager med "sin egen" ledsagende voksen. Det er væsentligt, at frivilligheden råder. Der må ikke øves noget pres. Ligeledes aftaler **klasselæreren** med klassen og forældrene, om der skal sendes **blomster til begravelsen** fra klassen, elever og forældre.

Skolens ledelse sender blomster til begravelsen på skolens vegne.

Tiden efter begravelsen

Klasselæreren/teamet skal være opmærksom på:

- at der **jævnligt tales med barnet** om, hvordan det går. Der kan evt. henvises til andre, f.eks. sundhedsplejersken
- samtaler og situationer i klassen, hvor **barnet kan føle sig berørt**
- at tænke på **mærkedage for barnet**
- at der kan være **behov for at tale konkret om dødsfaldet og savnet i lang tid** – også for at gøre de andre elever bevidste om, hvor lang tid sorg tager
- at tilbyde at **gå med på kirkegården, evt. sammen med klassen**
- at have **jævnlig kontakt med hjemmet**, også for at sikre, at barnet og familien får oplysninger om muligheder for hjælp fra rådgivningsgrupper, sorggrupper eller andet. Læreren kan tage kontakt til sundhedsplejersken for at få oplysninger om støttemuligheder
- om **emner som "At miste", "Døden"** eller lignende skal tages op i klassen

Elevernes forskellige sorgreaktioner:

- Nogle bearbejder hurtigt sorgen, efter at dødsfaldet er kendt. Andre vil først få mærkbare reaktioner nogen tid efter.
- Skyldfølelser er typiske udslag af sorgreaktioner hos børn og unge. Hos børn forbindes skyldfølelsen ofte med, om de fortsat kan lege og have det sjovt. Både hos børn og teenagere kan det også forbindes med spørgsmål som: Døde hun, fordi jeg sagde, hun var dum? Døde han, fordi jeg gjorde noget grimt ved ham?

Skolepsykologen kan være nyttig som ressourceperson i opfølgingsarbejdet.

NÅR PERSONALE DØR

Lige efter dødsfaldet

Skolelederen underretter personalet - lærere, sekretærer, HFO, pedeller, tandlæge, psykolog og sundhedsplejerske om det skete. Dette sker ved, at medarbejderne samles i det førstkomende frikvarter. Ledelsen vil desuden underrette personale, som ikke er til stede på skolen.

Klasserne informeres i den efterfølgende time af den lærer, der skal have klassen. Der bør dog foretages skemarakeringer i følgende tilfælde:

- Hvis en klasse har mistet sin klasselærer, overtager en teamlærer klassen for at give dem informationen. Teamet bør derefter beholde klassen resten af skoledagen.
- Klasser, der har et stort kendskab til den pågældende lærer, bør have meddelelsen af deres klasselærer. Klassens lærere afgør, hvad der skal ske resten af dagen.

Under samtalen/samværet med eleverne er det vigtigt at huske på:

- at der tales åbent og konkret om det skete
- at der skabes mulighed for, at eleverne kan tale om det, de tænker og føler
- at tiden må have lov at stå stille

Flaget hejses på halv stang, når samtlige klasser er underrettet. Det er **ledelsens opgave** at drage omsorg for, at dette bliver gjort.

Der skrives **en meddelelse til samtlige elever** på skolen om dødsfaldet. Dette er **ledelsens opgave**.

Forslag til tekst:

Skolen har i dag modtaget den sørgelige/tragiske besked, at _____ er afdøet ved døden. Dette er naturligvis noget, som vi alle - og især de klasser, som har haft _____, berøres dybt af.

I de nærmeste dage vil vi bruge tid på at tale om det, som er sket. I morgen deltager skolens elever og ansatte i en mindehøjtidelighed i hallen. Det vil være af stor betydning for børnene, at man også i hjemmet taler åbent om det indtrufne. Kontakt os gerne for yderligere information eller hjælp.

Sophienborgskolen, den _____

Skoleleder

Mindehøjtideligheden for skolens elever og ansatte bør afholdes helst dagen efter meddelelsen om dødsfaldet.

Hvis det er muligt, inddrages eleverne i, hvad der skal ske under mindehøjtideligheden, eventuelt med ideer til salmer/sange, musik, udsmykning og andre indlæg. **Ledelsen drager omsorg for**, at de **pårørende inviteres** til mindehøjtideligheden.

Om begravelsen

Skolelederen informerer personalet om begravelsen. Desuden spørger skolelederen de pårørende, om de ønsker at lade **elever deltage i begravelsen**.

Hvis de pårørende er indforstået hermed, sker følgende:

- Klasselæreren/teamet informerer mundtligt den/de berørte klasser om muligheden for at deltage i begravelsen.
- De enkelte klasser aftaler selv med deres lærere, hvordan den eventuelle deltagelse kan organiseres m.h.t. transport, blomster, ansvar, (evt. forældredeltagelse) m.v.

- Fra 0.-7. klasse får eleverne desuden en skriftlig meddelelse med hjem om deltagelse i begravelsen, da disse elever bør følges med en voksen. Dette sørger ledelsen for – i samarbejde med klasselæreren/teamlærere.

Forslag til tekst:

Det er bestemt, at _____s begravelse finder sted _____ den _____.

I forståelse med de pårørende kan eleverne fra _____ deltage. Deltagelsen er naturligvis frivillig, men kan få betydning for bearbejdningen af sorgen i den kommende tid. Personale fra skolen vil deltage, men det er vigtigt, at børnene har "sin egen" voksen med sig.

Skoleleder Klasselærer/lærer

Skolens ledelse sender blomster til begravelsen på skolens vegne

På begravelsesdagen hejses skolens flag på halv stang. (Efter begravelsen hejses flaget på hel). **Ledelsen drager omsorg for dette.**

Tiden efter begravelsen.

Det er vigtigt med **kollegial støtte og hjælp.**

Samtaler i klassen/klasserne efter begravelsen, hvor man sætter ord på tanker og følelser i forbindelse med det skete, vil fortsat have stor betydning.

På de **ældste klassestrin** kan det også være givende med sådanne **samtaler i mindre grupper**. Vær opmærksom på **elevernes og de ansattes forskellige sorgreaktioner.**

- Nogle "bearbejder" hurtigt sorgen efter dødsfaldet. Andre vil først få mærkbare reaktioner noget tid efter.
- Skyldfølelser er typiske udslag af sorgreaktioner hos børn og unge. Hos børn forbindes skyldfølelsen ofte med, om de fortsat kan lege og have det sjovt. Både hos børn og teenagere kan det også forbindes med spørgsmål som: Døde hun, fordi jeg sagde, hun var dum? Døde han, fordi jeg gjorde noget grimt ved ham?

Sorgens fire stadier:

1. Chokfasen: Varer fra et øjeblik til nogle døgn
2. Reaktionsfasen: Kan vare i flere uger
3. Bearbejdningsfasen: Kan vare i over et år
4. Nyorienteringsfasen: Vil bestå hele tiden. Individet vil leve med et ar i sjælen, som aldrig forsvinder

På skolens bibliotek findes materialer fra Kræftens Bekæmpelse, og desuden findes der både **skønlitteratur og faglitteratur**, som vil være anvendelig i denne situation.

Skolesundhedsplejersken og skolepsykologen kan være nyttige ressourcepersoner i opfølgingsarbejdet.

NÅR PERSONALE MISTER NÆRTSTÅENDE SLÆGTNING

Lige efter dødsfaldet

Skolelederen underretter personalet - lærere, sekretærer, HFO, pedeller - om det skete.

Teamet underretter de klasser, der har læreren, om årsagen til lærerens fravær – efter aftale med læreren. Der sendes en buket **blomster til familien** fra skolen.

Personalepolitik (den pågældende oplyses om personalepolitikens indhold på dette område).

- Dit arbejde vil blive passet forsvarligt, og vi informerer i det omfang, det er nødvendigt.
- Du har ledelsens fulde opbakning til at bruge den nødvendige tid til restitution.
- Du skal ikke tænke på skolen, før du føler dig parat til det igen, og du kan evt. starte op på deltid.

- Du kan til enhver tid komme og få en snak om det, der berører dig.
- Du skal sige til, hvis du får brug for professionel hjælp.

Tanken er, at man skal føle støtte i situationen og komme godt tilbage på arbejdspladsen igen.

NÅR ELEVER OPLEVER KRISER

f.eks. i forbindelse med skilsmisse eller alvorlig sygdom

- Klasselæreren/teamet er særligt opmærksomme på elevens trivsel og reaktioner.
- Klasselæreren/teamet rådgiver og vejleder om muligheder for hjælp
- Klasselæreren videregiver nødvendige oplysninger til teamet.
- Klasselæreren orienterer faglærerne i fornødent omfang.
- Klasselæreren sørger for løbende kontakt til hjemmet.

HÅNTERING AF ULYKKER

Når ulykken sker uden for skolen

Lærerens håndtering af ulykken:

- Gør håndteringen af en ulykkesituation lettere ved at medbringe mobiltelefon på ture.
- Skaden/ulykken begrænses og hjælp tilkaldes (112)
- Læreren tager sig af den/de forulykkede elev(er), indtil hjælpen når frem.
- Læreren skaffer sig overblik over situationen: Hvad er der sket? Hvem er involveret? Hvem er vidne til ulykken?
- Læreren underretter skolen så hurtigt som muligt.
- Læreren tager sig af de øvrige elever – vær opmærksom på, om nogle af eleverne reagerer ved at gå i panik eller i chok.
- Læreren sørger for at bringe de øvrige elever tilbage til skolen.
- Hvis det er muligt, tager den ene af lærerne med den/de forulykkede elever på hospitalet.

Skolens håndtering af situationen:

- Skolens ledelse underretter det/de berørte hjem.
- Skolens ledelse skaffer evt. hjælp til at få de resterende elever bragt hjem til skolen.
- Skolens ledelse kontakter hospitalet for at få underretning om den/de forulykkede elever.
- Skolens ledelse sørger for at underrette klasselæreren og/eller klassens teamlærere.
- Skolens ledelse sørger for at underrette personalet i tilfælde af større ulykker.

Skolens håndtering af situationen, efter eleverne er tilbage på skolen:

- Skolens ledelse sørger for, at en fra ledelsen samt en ekstra lærer står til rådighed, når lærere og elevgruppe vender tilbage til skolen. Den ekstra lærer er så vidt muligt en kendt person for elevgruppen.
- Alt efter behov sørger skolens ledelse for forplejning af lærere og elever ved tilbagekomsten
- Skolens ledelse sørger for, at eleverne holdes samlet, indtil deres forældre afhenter dem.
- Er der tale om en ulykke med dødelig udgang, træder handlingsplanen for dødsfald i kraft.

Opfølgning:

- Eleverne skal have ærlige oplysninger om, hvad der er sket.
- Reaktionsmønstrene efter en ulykke er ikke ens. Vær opmærksom på, at mange, som ikke umiddelbart ser ud til at reagere, kan få reaktioner senere. Både elever og lærere, som har behov for det, skal tilbydes særlig efterbehandling.
- Ved skader, der fører til længere hospitalsophold, holder klasselæreren/teamet kontakt med hjemmet og sygehuset.
- Hvis en elev får varige mén efter ulykken, følges dette specielt op af klasselæreren/teamet med hensyn til genforeningen med klasse- og skolemiljøet.

Gør evt. brug af Falcks psykologiske krisehjælp. Tlf.: 70 10 20 12 døgnet rundt.

Når ulykken sker på skolen:Ved alvorlige ulykker:

- Den/de lærere, der først er til stede, underretter kontoret og forsøger at holde de øvrige elever væk fra ulykkesstedet. Ledelsen/kontoret tilkalder derefter hjælp (112)
- Om nødvendigt tilkalder læreren selv hjælp (112) og underretter derefter kontoret.
- Ledelsen/kontoret sørger for, at en/flere andre personer kan hjælpe i situationen med hensyn til førstehjælp og beroligelse samt normalisering af situationen for de øvrige elever.
- Skolens ledelse/kontoret kontakter det/de berørte hjem.
- Har det forulykkede barn søskende på skolen, skal der tages hånd om dem.
- Barnets klasse skal orienteres om ulykken.
- Skolens ledelse sørger for, at der medsendes en person fra personalet til hospitalet med den/de tilskadede.

Opfølgning:

- Eleverne skal have ærlige oplysninger om, hvad der er sket.
- Reaktionsmønstrene efter en ulykke er ikke ens. Vær opmærksom på, at mange, som ikke umiddelbart ser ud til at reagere, kan få reaktioner senere. Både elever og lærere, som har behov for det, tilbydes særlig efterbehandling.
- Ved skader, der fører til længere hospitalsophold, holder klasselæreren/teamet kontakt med hjemmet og sygehuset.
- Hvis en elev får varige mén efter ulykken, følges dette specielt op af klasselæreren/teamet med hensyn til genforeningen med klasse- og skolemiljøet.

Gør evt. brug af Falcks psykologiske krisehjælp. Tlf.: 70 10 20 12 døgnet rundt.